وەڵامێـــک بۆ

مستەفا زەڵمی

ئەم دەجالـــە کەهەنێـک لەخەڵکی بەنوێکەرەوەی دین ـی دائەنێن

نـووسەر :
مامۆستا ئوسامە تەوحیدی (شارەزووری)
ئامادەکردنی : الحق

وەڵامێک بۆ

مستەفا زەڵمی

ئەم دەجالە کەهەنێک لەخەڵکی
بەنوێکەرەوەی دین ـی دائەنێن

نووسەر :

مامۆستا ئوسامە تەوحیدی (شارەزووری)

حفظه الله تعالی

AL HAQQ

بسم الله الرحمن الرحيم

مناصري

الدّوْلةُ الإسْلاميّة

خلافةٌ على مِنهاجِ النُّبوّة

وەڵامێــک بۆ "مستەفا زەڵمی الله تعالـی گۆڕی پڕکات لـەئاگر ولەڕەحـمـی خۆی دووریخاتەوە" ئەم دەجالــە کەهەنێـک لەخەڵـکی بەنوێکەرەوەی دین ـی دائەنێن بەڵام لەڕاستیدا دەجالێــک بووە بڕوای بەدەوڵەتی دین ـی نەبوە کەلەسەر ئـەحکامە شەرعیەکان دامەزرێت "ڕەدی دەیــان ئایەت وفــەرمووده ئەیـاتەوە بــەئەقڵ وەئەقڵ پێش نــەقڵ ئەخات" لێرە ئەم ڤیدۆیەی بـەرچاوم کەوت پێم باش بـوو وەڵام ـی ئەم چەواشەکاریـانەی بەمەوە کە "ئەڵێت ڕیش عادەتە چونکە الله تعالی فەرمانی پێنەکـردووە خۆئەگەر ڕیش بەدینداری ئەزانن کەواتا قــژ درێژکردنیش بــەدینداری بـزانن".

پێش وەلامدانەوەی ئــەم دەجالــە ئەمەوێ سەرنجی خوێنەران بۆئەوە ڕاکێشـم ئایا عیبادەت چیـە وعادەت (نەریت چیە) ؟

عیبــادەت : بریتیە لە هەرشـتێک الله تعالی وپێغەمبەرەکەی ﷺ فەرمانیان بەکردن ـی کردووە پاداشتیان بۆبکەری ئەوکارە داناوە بـەنزیکبونەوە لەالله تعالی دانراوە لەشەرعدا بۆیە وەک شێخ ـی ئیسلام ابن تیمیة رحمە الله تعالـی فەرموویەت ـی عیبادەت هەرشـتێکە الله تعالی وپێغەمبەرەکەی صلی الله علیە وسلم خۆشیان ئەوێت وبەکردن ـی ڕازیـن لەکار وگوفتارەکان ـی دڵ وجەستە وزمان مرۆڤ بەکردن ـی پاداشت ـی بۆدانراوە پێی لەالله تعالی نزیـک ئەبێتەوە

عادەت (نەریت) : بریتیە لەوشتانەی خەڵکی لەناوخۆیاندا خووی پێوە ئەگرن لە خواردن وخواردنەوە وشێوازی نیشتەجێ بوون جل وبەرگ و هۆکارەکانی گواستنەوە ومامەڵەکردن ...هتد

جیـــاوازی نێوان عادەت وعیبادەت چیە ؟

جیاوازیەکە ئەوەیە بنچینە لە عیبادەت قەدەغەیە واتا بۆت نیە هیچ شتێک بەدینداری دانێیت تا بەڵگەیەک ئەهێنیت لە دیندا کەئەم کارە لەدیندا شەرعیە ودینداریە وکردنی ئەبێتە هۆی ڕازیبون ونزیکبونەوە لە الله تعالی.

بەڵام عادەت بنچینە تێیدا ئەوەیە حەڵاڵە تائەوکاتەی بەڵگەیەک لەشەرع یەت لەسەر حەرامکردن ـی بۆیە گەر کەسێک لەخۆیەوە هەستا وتی فلان شت کەخەڵکی ئەیکەن حەرامە ئەوا داوای بەڵگەی لێ ئەکەین ئایا بەڵگەت چیە ئەوشتە حەرامە ؟ چونکە ئەصل لەعادەت بریتیە لەحەڵاڵبون تابەڵگەیەک یەت لەسەرحەرامبوون ـی بەڵام گەر کەسێک وتی ئەم کارە بکەن خێر وچاکەیە "ئەڵێین بەڵگەت چیە ئەم کارە الله تعالی وپێغەمبەرەکەی ﷺ شەرعاندوویانە ؟" گەر بەڵگەی نەبوو ئەوا ئەوترێ ئەوکارە کردنی بیدعەیە بەڵام کەبەڵگەی لەسەر هاتبوو ئەوا ئەوکارە پێی ئەوترێ عیبادەتە.

کـــەواتا ئێستا بابزانین ئـــایا ڕیش هێشتنەوە عـــادەتە یـان عیبادەت ؟

ئەو دەجـالە ئەڵێت الله تعالی فەرمانی بەڕیش نەکردووە ! سەرەتا هەرفەرمانێـک هەرشتێک پێغەمبەر ئەیلێت ﷺ لـــە دیندا ئەوا بەوەحی الله تعالی ئەیلێت قسەی خۆی نیە.

سورة النجم

قال الله تعالــی {وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿3﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ﴿4﴾}

قسەو گوفتاری پێغەمبەر ﷺ لە ڕووی هەواو ئارەزووەوە نیە هەرچیـەک ئەڵێت لەلای الله تعالی ـوە بەوەحی بۆی ڕەوانەکراوە .

کەواتا فەرمایشت ونەهیەکان ـی پێغەمبەر ﷺ لەلایەن الله تعالی ـوە بۆی هاتوە نەک قسەی خۆی بێت پاشـان بەڵگە لەسەرئەوەی ڕیش فەرمان ـی شەرعی لەسەرە لەلایەن الله تعالی ـوە.

پێغەمبەر ﷺ فەرموویەت ـی : (أمرني ربي أن أعفي لحيتي وأحفي شاربي) واتـــە : پەروەردگارم فەرمانـی پێکردووم ڕیش بهێڵمەوە درێژی بکەم وسمێلم کورت بکەمەوە . [رواه أبو نعيم (الدلائل)]

عبدالله ـی کوڕی عمر گێڕاویەتیەوە کەپێغەمبەر ﷺ فـەرموویەت ـی : (احفـوا الشوارب واوفـوا اللحـی) سمێڵتان کـورت کەنەوە ڕیشتان بەپڕ ودرێژی بهێڵنەوە

[ئیمام ـی مسلم ڕیوایەت ـی کردووە]

وەهەروەهـا فـەرموویەت ـی : (جــزوا الشـوارب وارخوا اللحـى) واتـە : سمێڵتان کورتکەنەوە ڕیش بەربەنەوە. [رواه مسلم]

ئیمام ـی بخاری لە ابن عمر گێڕاویەتیەوە لە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەت ـی : (وفروا اللحى واحـفوا الشوارب) واتـە : ڕیشتان بەچڕوپڕی بهێڵنەوە وسێمڵتان کـورت کەنەوە .

لەڕیوایەتێکی تری بخاری ومسـلم هاتوە : (انهکـوا الشوارب واعفـوا اللحى) واتـە : سمێڵتان کورت کەنەوە لەڕیشتان گەڕێن وبەری بەنەوە.

هەروەهـا فەرموویەت ـی : (أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَوَفِّروا اللِّحَى خَالِفُوا الْمَجُوسَ) واتــە : سمێڵ کـورت کەنەوە ڕیش بەربەنەوە پێچەوانەی مەجوس بـکەن. [البخاري 5892]

هەروەهـا فەرموویەت ـی : (خَالِفُوا المشركِينَ وَفِّرُوا اللِّحَى وأَحْفُوا الشَّوَارِبَ) پێچەوانەی موشریکەکان بـکەن ڕیش درێژکەن وبەری بەنەوە وسمێل کورت کەنەوە. [رواه البخاري (5892) ومسلم (259)]

کــەواتا گەر ڕیش هێشتنەوە عادەتێـك ـی هاوبەشی نێوان کافران وموسڵمـانان بوە

بۆچی پێغەمبەر ﷺ فەرمانیکردووە بەپێچەوانەکردن ـی کافران بەکورتکردنەوەی سمێل و ڕیش درێژکردن ؟ بەڵکـو شتێک عادەت بێت وپەیوەندی بەدینەوە نەبێت ئەوکـات پێویست بەوەناکات فــەرمان بکات بەپێچەوانەکردنیان وە ئەبینین فەرموودەکان بەشـێوەی فەرمان هاتوە واتـا پێغەمبەر ﷺ بەشێوەی ئەمرکردن داوای کردووە ڕیش درێژبکرێت و دەستکاری نەکرێت فەرمانیش لــەشەرعدا بـۆ واجب بـوونە واتــا بەجێ بەجێ نەکردن ـی فەرمانەکە تاوانباری وشایستەی سزای دۆزەخ ـی وەک لەبنەمـا شەرعیەکاندا هاتوە (الأصل في الأمر الوجوب) ئــەصل لە هاتنی هەرفەرمـانێکی شەرعی بـۆ واجب بـوونە بـەڵگەش وتەی الله تعالى ـیە :

{فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿63﴾ }

واتــا : ئەوانەی سەرپێچی لە فەرمانی پەیامبەر ﷺ ئەکەن بـابترسن کە سەرەنجام تووشی بەڵاو (شـیرک ببنەوە) یا تووشی سزایەکی بە ئێش ببن.

کــەواتا ئەگەر فەرمان ـی پێغەمبەر ﷺ مانای واجب بوون نەگەیەنێت ئەم هەڕەشـە قورسە نەئەکرا لەوانەی فەرمانەکەی جێ بەجێ ناکـەن کەواتا ئەصل بریتیە لەواجب بونـی فەرمانەکانی ئیلا مەگـەر بەڵگەیەکی صەریح هاتبێت ئــەو

فەرمانە لەواجب لابات بۆ سونەت کەواتـا ڕیش واجبێکی شەرعیە پێغەمبەر ﷺ خۆی ڕیشێکی چڕوپڕی هەبـوە وەک ڕیوایەت کراوە (أنَّه كان كَثَّ اللِّحيةِ) [رواه البخاري ومسلم]

ئێستا کەزانیت ڕیش هێشتنەوە واجبێکی شەرعیـە ئایا دروستە لێی کورت بکەیتەوە ؟

زاناکان خیلافیـان هەیە هەنێـک ڕێگەیـان یاوە بەوەی ئەگەر ڕیش لەمشـتێک زیاتربوو زیادەکەی ئەتوانیت لێ ببڕیت هەنێکیش بەڕەهای ڕێگری لەکورتکردنەوەی ڕیش ئەکەن بـەهەموو جۆرێـک

ابن قـاسم لەئیمام ـی مالک گێڕاویەتیەوە فەرموویەت ـی هیچ کێشە نیە ئەو تاڵە شازانەی لـــەڕیش جیائەبنەوە ببڕێت وترا بەمالک :

(فإذا طالت جدًّا قال أرى أن يؤخَذَ منها وتُقَصَّ ورُوي عن عبد الله بن عمر وأبي هريرة رضي الله عنهم أنَّهما كانا يأخذانِ مِن اللِّحيةِ ما فضَل عن القبضةِ) [المنتقى شرح الموطأ (4/367)]

ئـەگەر ڕیشەکە زۆر درێژ بــوو ؟ ئیمام مالک فەرمووی وای ئەبینم لێی بگرێت ـو کورت ـی بکاتەوە ڕیوایەتکراوە لەعبدالله ـی کوڕی عمر وابی هریرە کەئەوان ئەوبەشەیان لەڕیش ئەبـڕی کەلەمشتێک زیاتربــووایە.

ابن هانئ لەمسائل ـەکەیدا (2/151) ئەفەرموێت پرسیارمـ کـرد لەباوکی عبدالله (احمدی کوڕی حنبل) فەرمووی : (يأخذُ مِن اللِّحيةِ ما فضلَ عن القبضة) واتـە : ئەوبەشەی ڕیش کورت ئەکاتەوە کەلەمشت زیاترە ولەمشت تێپەڕیوە.

المرداوي فـەرموویەت ـی : (ولا يُكرَهُ أخذُ ما زاد على القبضةِ ونصُّ أحمد لا بأسَ بأخذِ ذلك) واتـە : کەڕاهەت ـی نیە گەر ئەو ڕیشەی لەمشت زیاترە ببڕێت دەقـی وتەی ئیمام احمد لەسەر ئەوەیە لێگرتنی ئەوبەشەی ڕیش کێشەی نیـە. [الإنصاف (1/121)]

شيخ الإسلام ابن تيمية فـەرموویەت ـی : (وأمَّا إعفاءُ اللِّحيةِ فإنَّه يُترَكُ ولو أخذَ ما زاد على القبضةِ لم يُكرَهْ) واتــە : سەبارەت بەڕیش هێشتنەوە وەک خۆی بیهڵـێتەوە و وازی لێ بهێنێت خۆئەگەر لەمشت زیاتـر بوو لێی بگرێت ئەوە کەڕاهەت ـی نیە. [شرح العمدة (1/236)]

هەنێـکی تر لەزانایان وتویـانە بەهیچ جۆرێـک نابێت لەڕیش بگرێت الحافظ ابن حجر فـەرموویەت ـی : (قال الطبري ذهبَ قومٌ إلى ظاهر الحديثِ فكَرِهوا تناوُلَ شيءٍ من اللِّحيةِ مِن طُولِها ومِن عَرضِها) [الفتح (10/350)]

واتـە : طبـری فەرموویەت ـی هەنێـک بۆئەوە ڕۆشتون لەسەر ڕواڵەت ـی فەرموودەکە بڕینی هەموو بەشێکی ڕیشیان بەکەڕاهەت زانیوە چ ـ لەدرێژیەکەی یـان لەپانیەکەی.

ئیمام ـی النووي له(المجموع) (1/290) فـەرموويەت ـی : (والصحيحُ كراهةُ الأخذِ منها مُطلقًا بل يترُكُها على حالِها كيف كانت للحديثِ الصَّحيحِ) وتـەی ڕاست ئەوەيـە كەڕاهەتی هەيە لەڕيش بگريتەوە بەڕەهايی بـەڵكو لێی ئەگەڕێيت خۆی چۆن بوو بەوشێوە لێی ئەگەڕێی لـەبەر فەرموودەكە ڕيش بەربەنەوە. [وأعفُوا اللِّحى]

وە فەرموويـەت ـی له شەرح ـی صحيح مسلم (3/151) (والمُختارُ تَركُ اللِّحيةِ على حالهاوألَّا يتعَرَّض لها بتقصيرِ شَيءٍ) وتەی هەڵبـژێردراو بريتيه لەوازهێنان لەڕيش لەسەر باردۆخی خـۆی وە دەستكاری ڕيش نەكات بەكورتكردنەوەی هيچ شـتێكی

شێخ ـی ئيسلام ابن تيمية رحمه الله تعالـى لەوتەيەكيدا له (مجموع الفتاوى) (11/85) فـەرموويـەت ـی : (أمَّا ما سَمِعتُم من بعض النَّاسِ أنَّه يجوز تقصيرُ اللِّحية خصوصًا ما زاد على القبضةِ فقد ذهب إليه بعضُ أهلِ العِلمِ فيما زاد على القبضةِ وقالوا: إنَّه يجوزُ أخذُ ما زاد على القبضةِ استنادًا إلى ما رواه البخاري عن عبد الله بن عمر رضي الله عنهما أنَّه كان إذا حَجَّ أو اعتمر قبضَ على لحيتِه فما زاد أخذَه ولكِنَّ الأَولى الأخذُ بما دَلَّ عليه العمومُ في الأحاديثِ السَّابقةِ؛ فإنَّ النبيَّ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم لم يستثنِ حالًا من حالٍ)

واتــە : ئەوەی بیستوتـانە لەهەنێک لەخەڵک کەوتویانە دروستە ڕیش کورت کەیتەوە بەتایبەت گەر لەمشت زیاتربوو هەنێـک لەزانایان بۆئەم بۆچوونە ڕۆشتون وتویـانە دروستە ئەگەر لەمشت زیاتربوو زیادەکەی ببڕیت بەڵگەشـیان ئەوەیە کەبخاری ڕیوایەتیکردووە لـــە عبدالله ـی کوڕی عمر کەکاتێ حەج ـی کردایـە یان عەمرە ڕیش ـی خۆی بەمشتی ئەگرت ئەو زیادانەی لەمشت زیاتربوونایـە ئەیبڕی بەڵام لەپێشتر ئەوەیە دەست بەوەوە بگیرێت کەفەرموودەکان بە گشتگیری ئاماژەی کردوە بەڕیش هێشتنەوە هیچ دۆخێـکی لێ جیانەکردۆتەوە .

هەروەهـا ئەم زانایـانە فەرموویانە ئەوفەرموودانەی لەسەر هێشتنەوەی ڕیش ودەستکاری نەکردنی هاتون خودی ابن عمر گێڕاویەتیەوە بۆیـە وتویانە کار بەوقاعیدەئەکرێت (العِبرةُ بروايةِ الرَّاوي لا برأيِه) عیبرەت بەڕیوایـەتی ڕاویـەکەیـە نەک بەبۆچونی ڕاویەکە. (کەواتـا دەستگردن بەگشتگیری ڕیوایەتەکان لەپێشترە کەبریتیە لەدەستکاری نەکردن ـی ڕیش ئەگەرچی لەمشـت زیاتریش بوبێت)

ئیجماع لەسەر حەرامبون ـی ڕیش تاشین

ابن حزم له (مراتب الإجماع) پەڕەی(157) ئیجماع نەقڵ ئەکات لەسەر حەرامبونی ڕیش تاشـین النفراوي وتویـەت ـی :(لا شَكَّ في حُرمتِه عند جميعِ الأئمَّةِ لمخالفتِه لسُنَّةِ المصطفى ﷺ)

واتـە : لەلای هەمووان هیچ گومـانێک نیـە لەحەرامبونی ڕیش تاشین لەبەرپێچەوانەکردن ـی سونەتی پێغەمبەر ﷺ. [الفواكه الدواني (2/306)]

بـەڵــکو ڕیش تاشـین لەعنەت ـی لەسەرە چونکە خۆشوبهاندنە بەشێوەی ڕووخساری ئافـرەت ابن عباس ئەفـەرموێت : (لَعَنَ رَسولُ اللهِ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم المُتَشَبِّهينَ مِنَ الرِّجالِ بالنِّساءِ، والمُتَشَبِّهاتِ مِنَ النِّساءِ بالرِّجالِ)

واتـە : پێغەمبەر ﷺ نەفرەت ـی کردووە لـەوپیاوانەی خۆیان بەئافرەتان ئەشوبهێنن و لەوئافرەتانەشی خۆیان بەپیاوان ئەشوبهێنن. [صحيح البخاري5885]

پــاشــان ئایا جیاوازی ڕیش وقژ چیــه ؟

سەلمـاندمان ڕیش دەیان بەڵگە بەشێوەی فەرمان هاتوە بۆهێشتنەوە ودرێژکردن ـی وهەڕەشەکردن لەوانەی ئەیتاشن کەواتا ڕیشدانان عیبادەتێکی واجب ـە بەڵام سەبارەت بەقژدرێژکردن پێغەمبەر ﷺ درێژی کردووە وتاشیویەتی نەفەرمانیکردووە بەدرێژکردن ـی نەفەرموویەت ـی لە درێژکردن ـی پاداشت هەیە نەفەرموویەت ـی لەتاشین ـی تاوانبارئەبیت بـەڵام تەنها فەرمانیکردووە بەوەی گەرکەسێک قژی هەبوو خزمەت ـی بکات

أبي هريرة رضي الله ئەفەرموێت رسول الله ﷺ فەرموویەت ـی : (مَن كان له شعر فليكرمه) هەرکەس قژی بـوو باگرنگی پێ بات. [رواه أبو داود (4163) وحسَّنه الحافظ ابن حجر (فتح الباري 10/368)]

نەیفەرموو ئەوانەی قژیان نیە لەسونەت لایـان یاوە یانەیفەرموو سەرپێچی منیان کردووە کەواتا کارێکی موباحە بەڵام گەر کەسێک لەقژدرێژکردن نیەت ـی ئەوەبێت چاو لــە ڕەفتارەکان ـی پێغەمبەر بکات ﷺ تەنانەت لەوکارانەشی کەسونەت و واجب نیـن ئەوە بێگومـان پاداشت ـی بۆهەیە وەک ابن عمر ڕەزای الله ـی لێ بێت بەو ڕێگایەدا هەنگاوی ئەبڕی کـەپێغەمبەر ﷺ پێیا ڕۆشتبوو.

الحمد لله رب العالمين

وصلى الله على نبينا محمد وعلى الـه واصحابه اجمـعين